

คลินิกปริศนา

ชลิต จิตเจือจุน, พ.บ.*

* กลุ่มงานรังสีวิทยา โรงพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี

ผู้ป่วยหญิงอายุ 67 ปี ปวดหลังร้าวลงขาทั้ง 2 ข้าง ได้รับการตรวจด้วยภาพรังสีกระดูกสันหลังส่วนเอวด้านข้าง ได้ผล ดังรูป

รูป) ภาพรังสีด้านข้างของกระดูกสันหลังส่วนเอวพบเงาดำเป็นเส้นตรงที่ intervertebral disk ระดับ L 2 – 5 เด่นชัดที่ระดับ L 3 - 4 (ลูกศร)

คำถาม

1. เงาดำที่ intervertebral disks มีชื่อเรียกว่าอะไร
2. มักพบร่วมกับพยาธิสภาพใด

คำตอบ

1. Vacuum phenomenon
2. Disk degeneration

วิจารณ์

เงาที่บิดำเป็นเส้นตรงหรือกลมที่ intervertebral disks เรียก vacuum phenomenon พบใน degenerative disk disease อย่างไรก็ตามเคยมีรายงานว่า พบร่วมกับ vertebral osteomyelitis, Schmorl node formation, spondylosis deformans และ vertebral collapse จาก osteonecrosis เงาที่บิดำ ในภาพรังสีเป็นเงาของแก๊ส (ร้อยละ 90 เป็นไนโตรเจน) ที่อยู่ภายใน disk. ขณะแอ่นหลัง (extension) intervertebral disk space จะกว้างออก มีการดึงแก๊สจาก extracellular fluid ข้างเคียง ถ้าก้มหลัง (flexion) disk space แคบลงแก๊สจะถูกดูดกลับ Vacuum phenomenon มีความสัมพันธ์กับ disk degeneration มักพบ disk space แคบลง และ reactive sclerosis ของ end plate ข้างเคียงร่วมด้วย

หนังสือแนะนำเพิ่มเติม

1. Ford LT, Gilula LA, Murphy WA et al: Analysis of gas in vacuum lumbar disc. AJR 128:1056-1057, 1977
2. Knutsson F: The vacuum phenomenon in the intervertebral discs. Acta Radiol 23:173-179, 1942
3. Resnick D, Niwayama G, Guerra J et al: Spinal vacuum phenomena: Anatomical study and review. Radiology 139:341-348, 1981